Творення АКТИВНИХ ТА ПАСИВНИХ ДІЄПРИКМЕТНИКІВ

Урок з української мови в 7 класі

Пригадай правила

Що називається дієприкметником?	Дієприкметник – це особлива форма дієслова, що виражає ознаку предмета за дією або станом.
Які граматичні ознаки у дієприкметника від дієслова?	Час та вид.
Що спільного у дієприкметника і прикметника?	Змінюються за родами, числами, відмінками.
Синтаксична роль дієприкметника	Виступає означенням або присудком.
Визначте граматичні ознаки дієприкметника <u>усміхнений</u>	Чоловічий рід, однина, називний відмінок, минулий час, доконаний вид.

Щоб переглянути відповідь, натисни на початок твердження.

Розподільний диктант

Запиши дієслова у три стовпчики: дієслова, прикметники, дієприкметники

Духмяний, зеленіти, зів'ялий, зелений, згоріти, покручений, згорілий, сивий, чорний, палати, в'язати, перестиглий, палаючий, німіючий, дзвінкий, промоклий, дрібний, посмутнілий.

Перевір себе

Дієслова	***Прикметники***	***Дієприкметники***
Зеленіти	*Духмяний*	*Зів'ялий*
Згоріти	*Зелений*	*Покручений*
Палати	*Сивий*	*Згорілий*
В'язати	*Чорний*	*Перестиглий*
	Дзвінкий	*Палаючий*
	Дрібний	*Німіючий*
		Промоклий
		Посмутнілий

Семикласнику!

Опрацьовуючи цю тему, ти пригадаєш і поглибиш знання про дієприкметники

Дізнаєшся, як розрізняти активні та пасивні дієприкметники

Навчишся використовувати активні та пасивні дієприкметники у власних висловлюваннях

Листопад на Україні не завжди збігається з періодом падолисту. Ще за Київської Русі останній місяць осені називався «груднем», а сучасний грудень – «студнем». У давні часи в різних місцевостях України побутували різні назви: «напівзимник», «ворота зими», «листопадень», «падолист», «грудкотрус» .

Запишіть речення, вкажіть в них дієприкметники. Який з дієприкметників вказує на ознаку предмета, який сам щось робить або робив, а який – на ознаку предмета, з яким щось роблять або робили.

Вгорі цвіте блакить, усіяна хмарками.

А дрімаючій смереці казка сниться лісова.

Пливе здаля пора осінніх гроз, барвішають палаючі узлісся.

Руді стежки роз'їдені дощами.

Перевір себе!

АКТИВНІ ДІЄПРИКМЕТНИКИ		ПАСИВНІ ДІЄПРИКМЕТНИКИ
Виражають ознаку предмета за дією, яку предмет виконує сам		Виражають ознаку предмета , який зазнає на собі дії іншого предмета
Теперішній час	*Минулий час*	*Минулий час*
-уч, -юч, -ач, -яч	*-л*	*-н, -ен, -т*
пломеніючий, голублячий,	*пожовтілий, промоклий*	*зірваний, розфарбований, роз'їдені, забутий,*

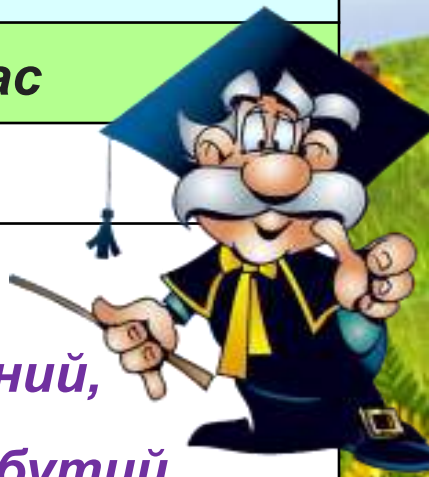

Активні й пасивні дієприкметники

Час	Дієвідміна	Активні		Пасивні	
		Спосіб творення	Приклади	Спосіб творення	Приклади
Теперішній	I	основа теперішнього часу + -уч- (-юч-)	*пишуть — пишучий, читають — читаючий*	—	—
	II	основа теперішнього часу + -ач- (-ячч-)	*лежать — лежачий, стоять — стоячий*	—	—
Минулий	—	основа інфінітива неперехідних дієслів + -л- (рідше -ш-)	*згоріти — згорілий, посивіти — посивілий, перемогти — переміг-ший*	основа інфінітива перехідних дієслів + -н-, -ен-, -т-	*сказати — сказаний, зробити — зроблений, шити — шитий*

test-me.do.am

Вправа "Впізнай мене"

жовтий – пасивний дієприкметник

червоний - активний дієприкметник

Мріючий ліс, проспівана пісня, зів'яле листя, міцніючий мороз, скошений лан, дозрілий овоч, лежачий камінь, записаний вислів.

Перевір себе!

Народознавча пауза

Чарівна скринька

Відгадайте загадки. Знайти у них дієприкметники. Визначити, які з них – активні, а які – пасивні.

1. Повернуте до сонця золоте донце.

Соняшник

2. Зимою біле, весною чорне, літом зелене, восени – стрижене.

Поле

3. Повна діжка жита п’ятачком накрита.

Мак

4. Розстелений кожушок, на нім посіяний горошок.

Небо і зорі

5. Висить сито, не руками зроблене.

Павутина

6. Краплі з неба, дахів, стріх.
Дощ холодний, перший сніг.
Почорнілий тихий сад,
Що за місяць?

Листопад

Творче конструювання

Перепишіть речення, від поданих у дужках дієслів утворіть активні дієприкметники . Утворені дієприкметники поставте в потрібній формі,
визначте їх рід, число, відмінок, вид та час.

У моїй душі кружляє лист (опадати).

І лист припав обличчям (пожовтіти) до грудочок (змокнути) землі.

Ліс посміхається в (чарувати) красі.

Перевір себе

У моїй душі кружляє лист опалий (ч.р.,одн., Н.в., недок. в., мин. ч.). І лист припав обличчям пожовтілим (с. р., одн., О. в.,док. в., мин. ч.), до грудочок змоклої (ж. р., одн., Р. в., док. в., мин.ч.) землі. Ліс посміхається в чаруючій (ж. р., одн., М. в., недок. в., теп. ч.) красі.

Цифровий диктант

Запишіть слова, позначаючи їх числами(1 – активні дієприкметники, 2 – пасивні дієприкметники).

Сяючий, скривджений, думаючий, змальований, прогнилий, вихований, охриплий, лежачий, задубілий, киплячий, знайдений.

Щоб перевірити себе, натисни тут

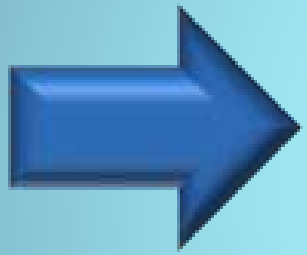

Ключ: 1, 2,1,2,1,2,1,1,1,1,2.

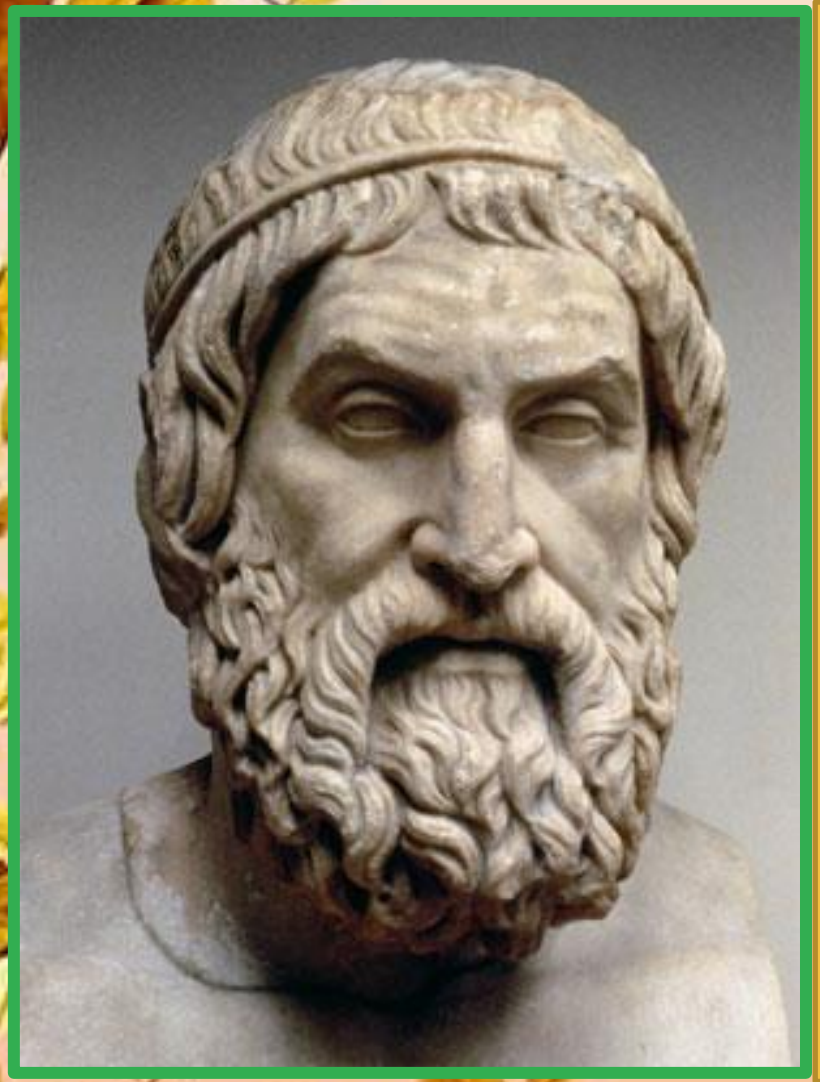

Давньогрецький драматург Есхіл сказав:

«Мудрий не той, хто надто багато знає, а той, чиї знання корисні».

Домашнє завдання

§20,21 с.71-74,

вправи 205, 211.